C.S. SCHURZFLEISCHI DISPUTATIONES...

Konrad Samuel Schurtzfleisch, ...

I.

AMplum Imperii nomen. Ad terram et mare ac insulas porrigitur. Flumina qvoqve, et fluminum sinus et littora universa comprehendit.

II. Ac iam vetera illius imperii exempla, nec controversiae minores. Vindicatum saepe mare, vindicata flumina, et uni attributa genti.

III. Memorandi hic Africae, Asiae, Europae populi. Notae horum super imperio maritimo lites: Megarensium cum Atheniensibus, Persarum cum Europaeis, Poenorum cum utrisqve, praecipue cum Romanis.

IV. Necdum vero talium dissidiorum finis. Stylo subinde et gladio haec causa disceptatur. Sustinet Anglorum causam Seldenus. Batavorum H. Grotius, uterqve scriptor suae gentis. Vellem stetisset pugna intra hos fines. Non tot iactatae opes, non tantum sangvinis fusum fuisset.

V. Adeo verum est, suos mari positos esse terminos, positos esse fines imperiorum iuxta atqve dominiorum. Vt existimem, iam constare causam, cur territorium non terrae solum, sed maris etiam ratione censeatur. Habet enim ambitum mare, habet limites suos. His includitur, his iudicatur. Egredi intutum, violare qvoqve iniustum est. Supervacuum hic ire in exempla. Omnia ferme pervulgata. Asserit sibi Turca Hellespontium pelagus. Imperium mediterranei maris iam affectat. Asserit sibi Hispanus Tyrrhenum mare. Asserit Balthicum Danus. Britanni Britannicum, Veneti Adriaticum, Genuenses Ligusticum vindicant sibi.

VI. Nec ſinunt Luſitani, ut aliter ſentiamus. Applaudit titulus, eoqve dignus eſt, qvi ſcribatur in exemplum poſteritatis. Sic enim iam olim, terror ille maris, et gloria, ut iactabatur, redeuntis aurei ſeculi. Emanuel Dei gratia Rex Portugalliae, et Algarbiorum, citra ultraqve mare in Africa, Dominus Gvineae et Conqviſtae, navigationis ac commercii Aethiopiae, Arabiae et Perſiae, atqve Indiae. P. Langius Chr. A. 1513.

VII. Etiam Respublicae, qvae nexu qvodam ſuperiori cuidam illigantur, flumina, qvibus alluuntur ipſae, metiuntur hoc iure, vindicantqve ſibi in ea qvaedam ſive privilegii titulo, ſive ſervitutis. Allego hic illud omnium ſermone celebratum ius, qvod vocant, reſtringendi, qvo liberae Albis navigationi qvaſi iniectum fraenum eſt. Non allegabo ius appulſus, non privilegia, qvae appellant, geraniorum, certiſſima fluminum imperii aeqve, ac dominii iure cenſendorum argumenta. Nec refert, imperium ſimpliciter ſupremum ſit, an nexu qvodam beneficiario, et vinculo civili aeſtimatum. Poſſum recitare hic Coloniam Agrippinam, poſſem, ſi liberet, alias civitates multas.

IIX. Non vacat recitare omnia, neqve explicare hic, qvid et qvantum qvisqve ſigillatim tribuat ſibi. Dicimus tamen acqviri poſſe mare, dicimus poſſe occupari, atqve adeo his limitibus terminari, qvos proprietas deſignat. Acqvirendi autem illam, occupandiqve facultatem arceſſo a conceſſione iuris naturae, ac praeterea diſcerno imperium atqve dominium maris. At vero non conſentiens ſibi utriusqve vocis interpretatio occurrit. Sunt, qvi ſatis habeant ſi diſtinxiſſe, ut unum horum appellent ius in mare, alterum ius in mari. Nolim ſuſcipere hanc cauſam, qvi meminerim, imperium ſola dirigendi diſponendiqve facultate, prout ea qvidem in rebus morum ſe exerit, ſuſtineri. Sed qvis da-

bi

bit, ut, qvod ſub notione facultatis redditur iuxta atqve concipitur, continuo iuris exqviſita appellatione contineatur? Diverſa haec ſunt, et ſuis qvaſi ſpatiis diſparata, eoqve minime omnium confundenda. Impingit hic Theodorus Grasvvinckelius, idqve non ſemel, et ea adeo ex cauſa iam doctiſſimis qvoqve notatus.

IX. Age vero expediam, qvid inter imperium ac dominium interſit. Strictim ediſſeram. Illud continetur poteſtate ferendi leges, atqve abſolvitur adeo facultate regendae navigationis, qva patet iurisdictio maris. Hoc cenſetur qvaſi notione partis, eoqve implet vicem inſtrumenti civilis. Non attinet referre de modo conſiderandi admodum diſpari. Et iam tum per ſe conſtat, non eandem eſſe utriusqve acqvirendi facilitatem. Eſto Siſenna. Acqviſiverit imperium maris. Multum abeſt, qvo minus dicas, eadem opera dominium acqviſiviſſe. Qvod vel ipſe Grotius agnovit, et multo diſertius tradunt doctiſſimi ad eum commentatores.

X. Nondum ſatis inſtruximus hanc penum. Vertendi ad ultimam originem oculi, et arceſſenda inde initia huius cauſae. Prima cura, ut oſtendamus, a primordio usqve conditi mundi omnia deſcripta eſſe in eos fines, qvibus hodie dominiorum iura continentur pariter atqve diſtingvuntur. Aſſero enim, nunqvam fuiſſe huiusmodi hominum cum hominibus ſocietatem, qvae ſtetiſſet ſine proprii iure, qvae communia omnia cum omnibus habuiſſet, qvae deniqve dominii limitibus diſparata non fuiſſet. Eſt iudicium rationis, omni tempore idem, nec fortaſſe diverſum in vitae melioris ſtatu, ſi perſeveraſſemus. Suum qvemqve habere ſibi oportere, ſuum dico, qvatenus proprii iure deſcriptum, qvatenus habendi finibus diſcretum. Approbant hoc inſtituta gentium, atqve aſſenſu excipiunt populi omnes, indignaturi, ſi inaudiant doctrinam primaevae communionis. Et movit tamen pro ea ſtylum Grotius, atqve offendit eo

 ipſo

ipso intelligentiores, et nominis sui alioqvin perstudiosos. Sed qvicqvid eius sit, nulla ratione, nulla annalium fide, nec tandem ipsa Dei auctoritate hoc sustinetur. Nobis constituti dominii fons multo altius fluit, id est, ex scaturigine praecepti divinioris. Gentium consensus inde accepit, non fecit, extulit, non produxit, verbo, nil egit, qva originem primam metimur: saltem approbavit, ac certe propagavit diffuditqve a populo ad populum, ad cives qvoqve veteris ac novi Orbis, deniqve ad omnes, qvi vitam humanam colunt.

XI. Evolvamus historiam antiqvam, ac videamus de Adamo satore humani generis, et Noacho instauratore collapsi. Vterqve donationis divinae titulo imperium terrarum orbis nacti, suos cuiqve filiorum terminos posuere, agros, dominia atqve familias discrevere, ut docerent exemplo, qvid factum vellet Deus, qvidve recta ratio monstraret. Assignata Abeli pascua, et delegata pecorum cura, et vindicatum adeo peculium a pastorali cultu. Caino, fundos curaret, iniunctum. Praeterea agrum subigeret, ac faceret sementem. Veteres eum aut Saturni profugi, aut Neptuni nomine designarunt. Sed de hoc minime angimur. Sufficit annotasse primaevi exemplum proprii: Communionis certe nec vestigium occurrit. Verum hactenus terrae finibus contineri hoc proprii ius videbatur. Sed iam manifestius se prodit, post prodigium illud eluvionis, factae Noachi aevo. Detectae insulae ac distributae, terrae et maris pariter imperia distincta, nihil deniqve usqvam relictum, qvod non includeretur limitibus certis, qvod non circumscriberetur terminis separatorum dominiorum. Semo cessit, qvicqvid ab Euphrate ad Indiam usqve porrigitur. Chamo Africa, Iapheto Europae ditiones relictae. Constat id ex monumentis sacris, constat ex consensu priscorum. Post illos ex recentioribus vid. doctissimus Ioannes Strauchius in

diss

diff. de imp. maris cap. 1. cui in hoc argumento plurimum debet vir, cum viveret, diligentissimus, Georgius Hornius, in Arca Noae, inprimis p. 20. et 35.

XII. Sic suis qvaeqve spatiis terminata, et qvantum ab ultima vetustatis memoria repetimus, iidem hominum, qvi iuris proprii, natales fuerunt. Duo hic scopuli, eoqve vitandi. Vnus, ne uni omnia; alter, ne omnibus omnia tribuamus. Hunc, opinor, praeternavigavimus secure: neqve maius ab illo periculum impendet, qvi sciamus, repugnare iuri universo imperium universe consideratum, sive terrae, sive maris respectu. Hispanis saepe hic in turbido consilium fuit. Sed Dominicus Soto, Hispanus ipse, in hac causa deseruit Hispanos, rationesqve attulit non spernendas, et suspectae illi invisaeqve gentibus dominationi refutandae prorsus suffecturas. Ius divinum allegari non potest. Hoc definiuntur imperia et distingvuntur. Donatio Pontificis ne digna qvidem est, ut referatur. Adeo inepta est et vanitatis plena. Recte iam olim Caribes ad Ansicum Hispanum pronunciarunt, miram sibi videri Pontificis liberalitatem, qvi, qvod suum non esset, largiretur. Gasp. Ens l. 3. cap. 9. Hist. Occid. Eodem sane animo, qvo iam diu ante Fridericus Aenobarbus anilem fabulam interpretatus Pontificis donationem est. Vid. Monachus Nussiensis Chronic. Anno 1153. Vt iam facile sit aestimare, non dicam vanitatis, sed impiae ambitionis exemplum, ab Alexandro VI. proditum, eoqve Annalibus Bzovianis et Bullario, qvod dicitur, Laertii Cherubini insertum. De iure naturae nil addo. Satis qvippe exploratum, in sanctissimo illius tribunali nil reperiri, qvo fulciatur imperium universi orbis terrarum. Non homo, sed Deus est, qvi regere omnes, qvi tueri omnia possit. De gentium moribus scio, unam omnium sententiam

tiam

tiam fuiſſe, ut primaevo proprii iuris decreto res accommodarentur humanae, ut ſuas qvisqve fortunas haberent, finibusqve diſcretis colerent mortales: nemo ex alieno viveret, nedum ex rapto: ſuis ſinguli eſſent contenti, ſua ſibi retinerent. Qvi latius, qvam par erat, proferrent ſe et ditiones ſuas, naturae limites tranſcendere dicebantur. Ius Qviritium tantum abeſt, ut Romae imperium ad omnes mundi regiones diffundat, ut qvoqve certis terminis concludat. Non eſt, ut adducam exempla. Adduxerunt ante me praeſtantisſimi viri, Arthurus Duck de auth. iuris Rom. l. 2. cap. 1. poſt eum Rango, et alii multi. Eo conf. Conring. exercit. de Imp. Rom. Germ. prop. 11. Stirn. Nomotheſ. tit. 8. §. 2.

XIII. Sed longius ab inſtituto itinere diſcesſimus. Redeamus ad mare. Aſſeramus porro imperium eius, qvatenus ſic affecti, ut certis includi finibus, et tribui in diverſas dominorum partes poſſit. Atqve id indicio eſt, alienum hic eſſe imperium maris univerſi, qvod qvi uni vindicaret, inventus eſt nemo, qvi ſaperet qvidem, neqve adeo impetu ſed ratione uteretur.

XIV. Sed rem per capita diſponamus. I. Sancitur praecepto Dei ius proprii, ſancitur autoritate primi parentis ſancitur iuſſu Patriarchae Noachi. II. Si itaqve retro ea ad originem rerum, Deum habebis, unde ordiaris in ha cauſa. Is Adamum terrae marisqve imperio donavit, ut iure proprii haberet, et filiis poſterisqve aſſignaret eodem proprii iure, atqve adeo ſeparatim et pro parte cuiqve debit habendum. III. Ex qvo intelligas, ius proprii altius eſſe auſpicandum, et qvaſi devocandum ex coelo. Multum a huius antiqvitate recedit diviſio, et ſic qvidem recedit, u ad ultima illa ſecula non aeqve poſſit extendi. Serior qvip

pe eſt

pe eſt, et longo poſt tempore orta demum, atqve exculta. IV. Ingens hic et multis moleſta diſceptatio, utrum iure inſito fulciatur primaevum illud proprii ius? Si exqviſita iubendi notione intelligatur, nil prohibet, cur negem. Hoc magis, ſi relinqvatur ſibi, et ſecludatur a iure divinitus conſtituto. Eſt tamen proprii ius naturae et rationis iudicio convenientiſſimum, eoqve ſine dubio aliis nominibus ad ius naturae referendum. Praecipit qvidem ius innatum, ſed non ſemper, neqve in praeſens qvatenus finibus ſuis aeſtimatur. Concedit tamen facultatem deſcribendi in eos fines, qvas proprii ius metitur. Svadet inſuper exerceri, qvod concedit. Praeparat ſvadendi viam ratio naturalis ac efficaciter incitat, hortaturqve, ut proprii ius conſtituatur. Geritur illi mos atqve obtemperatur. Incipit familia iure proprii uti. Proſeqvitur ordinem Civitas et ſervat. Perficit deniqve gentium ſocietas et conſummat. Hactenus mero naturae iure res agitur. Conceditur proprii titulus et ſvadetur, non praecipitur, non iubetur. Sed iniectum iſti libertati fraenum, ac lex de conſtituendis proprii finibus, a Deo ut libero legislatore dicta, eoqve non praecepta innato iure. Hinc ſi fingas, fuiſſe gentes, qvae iure proprii non eſſent uſae, directo non feciſſent contra praecipiens ius naturae. Saltem per latus petiiſſent, convulſiſſentqve ex obliqvo, qvatenus non obediviſſent Deo, cuius obedientiam ſanxit naturae ius. V. Iam, puto, conſtat, qvemadmodum diſcerni oporteat propoſitiones, qvarum qvaedam rationis naturalis iudicio componuntur, qvaedam iure inſito praecipiuntur. Vtraeqve enim et diſſimiles ſunt maxime, et toto diſtant coelo. Eſt ſane rationis naturalis, finiri terminis dominia, iuris tamen

naturalis praecipientis omnium minime eſt. VI. Regulae qvoqve officiorum homini erga homines praeſtandorum non pertinent ad hoc argumentum. Vulgo, neqve ſatis accurate, praecepta caritatis vocant. Illorum enim ratione ſic qvaedam communia ſunt, ut fieri poſſint propria. Sic iure amicitiae atqve titulo caritatis neminem arcebis, qvo minus ignem ab igni tuo ſuſcitet: neminem prohibebis, qvo minus de aqva tua hauriat aqvam, ac profluentis communem adeo habeat uſum. Ex alio tamen capite, maxime qvatenus imperii civilis id intereſt, conſtitui aliter, atqve invehi contrarium poteſt. Qvam ſive mutationem, ſive correctionem non recipit praecipiens naturae ius, praeſertim ſimplici dictato fundatum, et nulli adeo morum circunſtantiae innixum, qvale eſt illud de colendo Deo, de vita honeſte agenda, et de ſuo, qvatenus ſuo, cuiqve tribuendo. VII. Trahit hic qvaeſtio qvaeſtionem, oriturqve dubitatio poſt dubitationem. Sunt, qvi ſciſcitentur, an ſalvo proprii iure, qvatenus id morum ambitu comprehenditur, conſtitui ad eam formam communio dominiorum potuerit, qvalem oſtendunt Grotiani admiratores. Primo prima dominorum origo contemplanda. Deinde vita innocens a peccato infecta perexqviſite diſtingvenda. Tum ſecernenda capita eius, qvod expedit, et qvod ſimpliciter fieri poteſt, qvamvis ſi ita fiat, non aeqve utiliter fiat Hinc dictatum iuris naturalis a iudicio rationis naturalis accurate diſcernendum. Mox videndum, utrum rei natura patiatur uſus, iurisve proprii communionem. Po eſt enim evenire uſu, ut alias impediatur iure aliund qvaeſito, qvod alioqvi aut per ſe licebat, aut in gener morum plane non poterat licere. His conſtitutis, faci

le ren

le rem decidunt, ac pronunciant adeo, non intendi a iure naturae communionem, multo minus ſvaderi: nec tamen contrario praecepto ſanciri illud omnium ſermone celebratum proprii ius, eoqve intelligi, nihil ſimpliciter obſtitiſſe, qvo minus proprii ius etiam duraſſet in communione illa, qvam fingunt, extitiſſe primaeva. Sed fuiſſet ita commune ius, fuiſſet communis dominii, ut morum reſpectu liciti, uſus, qvatenus nemo alium impediviſſet, Caius ita ſibi vindicaſſet, ut Titio idem reliqvisſet, uterqve utrumqve, omnes omnia ita communia habuiſſent, ut ſibi idem, qvod aliis ius, nec maius, nec minus in res communioni obnoxias attribuiſſent. Atqve id difficilimum corruptiori aevo, imo nec posſibile qvidem, qvatenus id ex certa conditione pendet, atqve nonniſi huius ratione menſuratur. Eſt ſane homo peccati infectus labe, vitiati affectus ac ſubinde degeneres, nec idem ſemper melioris iudicii tenor. Saepe caligo ſubit, ac bona volentes alio deflectit. Nullus paci, nullus tranqvillitati locus relinqveretur. Semper qverimoniae, lites, bella alerentur iſta communione. Verum enimvero, qvid prodeſt inqvirere, qvid fieri mero naturae iure potuerit. Cogitemus, aut potius confirmemus, qvid factum ſit.

XV. Adhuc navigamus in mari. Fortaſſe non eſſet enavigandi ſpes, niſi Deus et natura certos illi terminos praefixiſſent. Littoribus includi, etiam vulgo notum. Selectiſſima finium argumenta praebent menſores maris. Pingunt lineas, ac certe non pingunt, ſed animadvertunt. Recitat ex natura artis Seldenus limitum illos ductus, et verba familiaria nautis, verſuras, coxas, gammata, acum nauticam, gradus coeli, circulos aeqvinoctia-

lem, ac ſolſtitiales illos, qvibus deſignari mare, et comprehendi veluti limitibus poteſt. Ne dicam, caſtellis maritimis et claſſibus qvaſi compedibus vinciri mare, ſicut longo gentium uſu, ac ab ultimis usqve temporibus recepto, ita iure imperii maris.

XVI. Sed ut magnum eſt mare, ita, ſi attentius inſpiciam, diverſum, et iam interni, iam externi nomine appellatum. Vtrumqve continetur imperii iure, et terminis circunſcribitur ſuis. Alterum, qvia terram interluit Principis, territorii finibus menſuratur: alterum qvatenus poſſeſſore vacuum, cedit occupanti. Poſtqvam occupatum eſt, imperii civilis iure deſcriptum cenſetur. Eſto mare: accolat Princeps occupetqve. Erit Principis, qvi occupavit: commoda, qvae ex eo redundant, ad Principem redundabunt, reditus fiſco principali inferentur. Vna de Oceano, ſive externo illo mari reſtat difficultas, qvoad usqve poſſit imperii finibus includi, imo qvoad usqve debeat. Ac primo habemus pro certo, unum non ſufficere occupando integri Oceani Imperio. Inde colligamus, vindicari id gentibus pro ea parte, qva accolunt mare. Niſi aut ceſſerint ſuo iure, aut non utendo habuerint pro derelicto. Atqvi vero hic diſtingvendae ſunt mediae Oceani partes ab extremis, et qvae propius abſunt a terra. Has vindicari imperio, intereſt imperii ſecuritatis. De illis non peraeqve timendum, nec fortaſſe ad eas porrigendum imperium maris. Qvod ratio ceſſet, propter qvam in imperium redigantur. Nec periculum inde impendet, neqve emolumentum ſperatur.

XVII. Imperii maritimi argumentum demiſſio velorum: onus, ut pro ea parte, qva poſſidetur, tutum praeſtetur

ſtetur mare, idqve tunc maxime, cum naves appellunt ad portus. Illuſtre eius ſuperiori anno exemplum. Redibat ex India Orientali claſſis Batavorum. Inſidiabantur Angli, qvaerebant, ut interciperent. Inerrabant in mari praefecti maris Montaguus, Penus et Allenius. Vnum claſſi in portu Bergenſi perfugium erat. Vid. deſcript. Belli Navalis Anglo-Belg. A. 1669. Gallice edita. Qvod ſpectat apluſtria, moderabitur negotium Conſul, qvi ſic appellatur. Multae ex eo capite lites, et ſaepe in cruenta praelia deſinentes. Non ita pridem neglectus ille demiſſionis apluſtrium in Batavam navem a Genuenſibus vindicatus, et ut contemptus ratio a Conſule repoſceretur, ad Batavos perſcriptum.

XVIII. Qvod de mari, idem de inſulis fluminibusqve iudicamus. Obtineri utrorumqve imperium, obtineri dominium poteſt. Nec ratio hic deeſt, neqve exempla rationi. Approbant id Reges, Principes, Reſpublicae omnes.

XIX. Duo hic maxime obſervanda, ius natura concedens, et poteſtas civilis. Illud non diſponit, ſed diſponendi arbitrium relinqvit. Facere et omittere, iuxta habet: neqve imperat, neqve impedit. Hoc rerum ſtatu exerit ſe imperium civile, ac proprii ius pro libitu definit. Integrum illi relinqvere commune, qvod conceſſione iuris naturae commune eſt: integrum qvoqve, aſcribere ſibi. Ponere obicem poteſt, et removere. Cumqve ita ſe habet ius naturae, relinqvitur iudicium rationi naturali. Haec ſtatuit, ut viſum eſt ex publica utilitate. Inde regula ex prudentiae capite approbata, omne id iure imperii poſſe vindicari, qvod iure naturae concedente commune eſt. Contra, qvam dicendum

 foret,

foret, si iure praecipiente commune esset. Si enim ita esset, Principi non esset relictum, ut proprii ius libere definiret.

XX. Ac de insulis id confirmant longe gravissimi auctores, Ioannes Gryphiander, Cyprianus Regneri, Seldenus, Stypmannus. Neqve secius id de fluminibus liqvet. Asserunt in illa ius Principes, et habent. Causa a iurisdictione arcessitur, qvae si terra contineretur solum, ad flumina non posset diffundi. Qvod Principes, idem liberae Hansicaeqve civitates vindicant sibi: de Patria mea testabitur diploma Karolinum, argumentum haud dubii iuris in flumina competentis. Tueri Albim, arcere piratas, capere aeqve et punire infestantes flumen, ac purgare a praedonibus mare, vetustissimo privilegio concessum. Recitat illud Lambecius, et eadem opera ius in Albim declarat confirmatqve. Vid. rer. Hamburg. lib. 2. n. 545. Qvo conferas licet diplomata Friderici I. Imperatoris, et Comitis Adolphi III. apud eundem l. 1. rer. Hamb. p. 83. et l. 2. p. 6.

XXI. Vnum superat. Percensendi sunt auctores, qvorum aut vestigia secuti sumus, aut seqvi potuissemus. Horum alii controvertunt, ut Seldenus, Grotius, Boxhornius, Grasvvinckelius, Iul. Pacius. Alii disserunt, ut Iacobus Godofredi, Io. Strauchius, Loccenius, Morisottus, Stypmannus, Martinus Schoockius. Neqve omittendus vir in hoc argumento vindicando egregius Diana. Vt non referam de Thoma Rivio, Io. Isaac. Pontano, aliis multis, praesertim iis, qvi aut explicare, aut vindicare aut forte etiam refutare Grotium sunt aggressi.

XXII. Pervenio ad finem, et eadem opera ad pietatem. Convertor ad Imperium Romanum, matrem at

qv

qve ſedem noſtrae gentis. Nil illi hactenus deeſt, niſi potentia maris, atqve uſus navigiorum. Galli, Angli, Batavi certatim incumbunt in hanc curam. Aſciſcunt peritos maris, aedificant claſſes, et ducunt in mare. Sola Germania noſtra hanc gloriam non affectat, ſive fato qvodam, ſive iniqviori loco. Nec heri demum aut nudius tertius illa prudentium qverela fuit. Nunqvam Carolus M. penetravit ad ultimum usqve Septentrionem. Nec id mirum. Caruit potentia navali, caruerunt Succeſſores. Ottonis M. victoriae raro ad mare progreſſae: Curſus ille tropaeorum intra terrae ac littorum fines ſtetit. Haec et talia cum ita ſint, intelligis mea Germania, tu illa gentium victrix, qvantum interſit tuae dignitatis, florere Hanſicas civitates, creſcere atqve exurgere indies illarum ocellum, civitatem Hamburgenſem, patriam dulciſſimam, et commerciis maritimis iam olim ſummum decus adeptam.

XXIII. Adeo verum eſt, diuturno gentium conſenſu creditum hactenus, praecipuam potentiae palmam in mari, inſulis, fluminibus ſitam eſſe. Non ex vano olim cenſuit Pompeius, rerum potiri, qvi mare teneat. Henrico IIX. Regi Angliae tot natae a mari opes, tantae claſſibus comparatae vires ſunt, ut ferme affirmaret, ſociasſe ſe Angliam et imperium orbis. Vox glorioſa nimis, et fortaſſe ſupra ipſos fines mortalitatis. Cui adhaereo, praeeſt. De Carthagine Diodorus Siculus, de Athenis Iſocrates, de ceteris Strabo, Halicarnaſſeus, Cornelius Nepos teſtabuntur. Nemini id magis cògnitum perſpectumqve fuit, qvam Carolo V. invictiſſimo qvondam imperatori. Is poſtqvam fortunam Hiſpanorum altius expenderat, Philippum monuit, potentia maris fulciret

Hiſpanorum opes augeretqve. Ni faceret, amiſſurum qvoqve illa, qvae tradita ab ſe accepiſſet. Fidem dicto faciet Scribanius, vir prudens, et hanc viam non ſine laudis veſtigio emenſus. Supervacuum de aliis referre. Paſſim obvia Campanellae et ſimilium conſilia.

XXIV. Nil ſuppetit, qvod addamus. Si non omnia diximus, certe aeſtimavimus, qvid poſſet dici. Reliqva publice nota ſunt, ac gentium legibus aſſerta. De Italia auctor Caepolla eſt, inſulas, flumina, ripas iure imperii contineri. De Gallis Hiſpanisqve idem exploratiſſimum eſt. Luſitani, Dani, Svedi, Poloni, Moſchi, Veneti, Genuenſes, Batavi veteres illi ac recentes, iisdem finibus fluvios ſuos inſulasqve metiuntur. Qvod de Imperio Romano recitat Seldenus, non hauſit ex intimiori Reipublicae Germanicae ſtatu, l. I. cap. XXI. mar. clauſ. Derogat fere Ordinum Privilegiis, derogat territoriorum poteſtati. Sunt ſua Caeſari iura, ſed iis limitibus includenda, qvos praefigunt imperii leges. Ad vetuſtiſſimas illas Graecorum Respublicas redire, nec tempori, nec deſtinatis noſtris opportunum. Speculi vice fungetur Seldenus. His addere licet Iul. Pacii, Iac. Godofredi, Martini Schoockii diſſertationes.

